

UN MODEL DE GESTIÓ DE SERVEIS, UN MODEL DE GESTIÓ D'UNIVERSITAT

PLATAFORMA MOBILITZADORA EN DEFENSA DE LA UNIVERSITAT PÚBLICA

Comissió per una gestió social i democràtica dels serveis.

I.- UN DOCUMENT DE GESTIÓ DE SERVEIS, PER QUÈ?

Des de la Plataforma Mobilitzadora en Defensa de la Universitat Pública, entenem que la millor manera que tenim de fer arribar les nostres propostes als estudiants i a d'altres sectors de la comunitat universitària, és reivindicar a partir de la nostra pròpia quotidianitat. Quin alumne, professor, membre del PAS o visitant ocasional no s'ha prèns un café en algun dels bars de les nostres facultats, aquest exemple es limita a evidenciar com el tema que tractem en aquest document ens afecta d'una manera directa.

Els serveis que es presten a la nostra universitat són indispensables per al seu funcionament i el que és més important el model escollit per una universitat a l'hora de gestionar els seus serveis excedeix molt més enllà del fet teòricament anecdòtic d'intentar prestar els serveis essencials per al funcionament diari de qualsevol facultat (bar, neteja, fotocòpies etc..) sense que això provoqui gaires maldecaps per a la gerència.

El model escollit a l'hora de gestionar el servei està necessàriament impregnat de la filosofia econòmica de la pròpia universitat. Partint d'aquesta base hem orientat aquest document envers la protecció de dos tipus d'interessos que entenem que són comuns:

- La satisfacció dels usuaris del servei.
- El respecte dels drets laborals i la integració plena dins de la comunitat universitària dels treballadors que presten el servei.

Les propostes sorgides des d'aquest document poden ser acusades des d'alguns sectors de desfasades, de no ser viables ni des d'una perspectiva econòmica com des de la complexitat en la gestió que suposaria a la universitat assumir les nostres propostes. Nosaltres lògicament no compartim aquesta visió i aquest document és la nostra alternativa, no ens hem inventat

res. El fet de triar entre un o altre model és una opció de política econòmica no pas fruit d'una impossibilitat jurídica o organitzativa.

Pensem que la universitat pública esta perdent un dels principis que haurien de regir l'actuació de qualsevol administració pública, que no és més que la satisfacció dels interessos i drets dels administrats en aquest cas dels usuaris de l'actualment depauperada universitat pública.

II.- LA GESTIÓ DIRECTA: UNA APOSTA ENVERS ELS ESTUDIANTS I ELS TREBALLADORS.

Un dels principals arguments sobre els que s'ha sustentat les teories sobre els que s'ha recolzat la cessió de la prestació de serveis a mans d'un tercer, l'anomenada gestió indirecta, és la ineficiència que provoca, l'assumpció per part de la universitat de tot una sèrie de serveis que no podia gestionar per ella mateixa.

Cal afirmar que aquesta òptica tot i ser corroborada en certs casos per la pròpia experiència, no és menys cert que esta força influida per unes connotacions ideològiques molt determinades.

Es absurd qualificar d'ineficient una política en la gestió de serveis simplement pel fet de ser portada a terme per una administració pública, així com lloar els valors de la intervenció privada en l'esfera econòmica d'una manera acrítica i sense cap mena de consideració afegida.

Un dels principals arguments que sorgiran a qualsevol persona que llegeixi aquestes línies, és que l'aposta que des d'aquest document ,es fa en favor de la prestació directa de serveis per la propia universitat, tampoc des de la perspectiva ideològica, és totalment asèptica.

Aquesta afirmació és completament certa, però en realitat escollir entre un sistema de gestió directa o la prestació d'un servei per un tercer, depèn de l'escala de valors o prioritats que es vulgui satisfer a l'hora de prestar el servei. En primer lloc semblaria que el criteri de gestió indirecta des de la perspectiva de la racionalitat econòmica és la més escaient.

La universitat mitjançant la concessió i el cobrament d'uns canons al subjecte privat per la prestació del servei, obté uns ingressos, no cal que dediqui esforços materials ni econòmics a l'hora de gestionar el servei, i sota el principi de la contractació administrativa de "risc i ventura" que regeix pel contractista, sembla que aquest és l'únic que patirà les conseqüències de la fallida en l'aventura empresarial.

En el cas de tots els serveis derivats dels contractes d'assistència, sembla que el sistema de la prestació d'un servei per part d'un tercer privat pot estalviar diners a la universitat i més encara dels que es preveien si s'opta en l'adjudicació pel sistema del concurs de contractistes.

La gestió indirecta sembla per tant, el model a seguir, per part de tota administració pública l'hora de prestar el servei, sempre evidentment que legalment no vingui impossada la gestió directa. Fins ara però no ens hem plantejat una pregunta essencial respecte el criteri que cal seguir a l'hora de gestionar els serveis a la universitat.

És l'eficiència econòmica i el legítim dret d'intentar moderar la despesa que genera qualsevol administració pública, els objectius prioritaris que han de guiar la gestió dels serveis i la gestió econòmica global de la universitat.? Realment s'aconsegueixen aquests objectius des de el model de gestió indirecta?

Des de els autors del present document partim del principi que si la universitat assumeix un model de gestió directa en la prestació dels seus serveis pot compatibilitzar perfectament rendibilitat econòmica, plena satisfacció dels usuaris i afavorir els treballadors que presten el servei a la universitat, els grans perjudicats junt amb els estudiants per l'actual model econòmic en la gestió dels serveis.

III.- GESTIÓ DIRECTA I ESTUDIANTS.

La Llei orgànica de reforma universitària de 1983 reconeix als estudiants com un dels estaments principals de la universitat. El servei públic té com a destinatari principal a l'alumne que és el col·lectiu quantitativament més nombrós, i esta inclòs dins de l'estructura de participació de la universitat.

La Universitat pública neix amb uns presupòsits ideològics i sociològics completament oposats al de les universitats privades.

La universitat pública en un estat social com el que representa l'actual model de l'estat espanyol , en la línia de la resta de països europeus, té com a objectiu apropar l'ensenyament universitari a àmplies franges de la població, intentant que el criteri de les rendes del subjecte no sigui el determinant a l'hora d'iniciar una carrera universitària.

La gestió econòmica d'una universitat pública cal per tant que coherenment segueixi aquests principis, per damunt dels criteris de viabilitat econòmica, criteris sobre els quals ha de regir la gestió de qualsevol administració pública i que la constitució consagra expressament.

Partint des d'aquestes premisses creiem que la gestió indirecta que es portada a terme en la seva pràctica totalitat per empreses que cerquen el benefici privat en la prestació del servei cosa que dificulta una política de preus assequibles per a l'estudiant i que es subordini qualsevol criteri en la prestació al rendiment econòmic del servei més enllà de les obligacions fixades pel plec de condicions.

Entenem com un fet positiu el fet de corresponsabilitzar a l'estudiant de la problemàtica de la gestió dels serveis a la universitat , promovent per part de la mateixa institució univèrsitària, la creació de cooperatives gestionades per estudiants i on el servei es presti per un personal de naturalesa mixta, on treballin estudiants i personal laboral , format per treballadors de difícil integració en el mercat laboral (dones, aturats de llarga durada, majors de 45 anys etc.).

IV.- GESTIÓ DIRECTA I TREBALLADORS.

Tot i que en la majoria de plecs de condicions dels contractes de la universitat, fixa com a causa de resolució dels contractes, l'incompliment de la normativa laboral, la realitat és que el control que exerceix la universitat sobre els contractistes a l'hora de vetllar compliment dels drets laborals dels treballadors és força indirecta, ja que en realitat només es limita a la recepció dels TC's (documents on s'acredita el pagament de les nòmines i el compliment amb els pagaments a la seguretat Social).

L'únic objectiu d'aquests controls es redueix és evitar que l'empresa deixi de prestar els servei bé per declarar-se en suspensió de pagaments o bé per que els treballadors es declarin en vaga.

El fet, però és que en el model de gestió indirecta, els treballadors d'aquestes empreses contractades per la universitat i que la seva tasca és fonamental pel funcionament diari de la universitat és troben ignorats per aquesta ja que al no formar part de la comunitat universitària no poden participar en tots aquells processos en la presa de decisions, que els afecten, establint-se la paradoxa que tot i ser essencials en el desenvolupament de les tasques, diàries de la pròpia universitat aquesta els considera completament al·lens a ella mateixa, com a simples subjectes d'una relació contractual privada entre l'empresa que presta el servei i els seus propis treballadors, completament desvinculats de la institució universitària.

Entenem que des d'un sistema de gestió directa, els treballadors que presten el servei per a la universitat tindran garantits, amb major eficàcia els seus drets laborals, així com podran participar en els òrgans de la universitat per a decidir temes dels quals ells, en són part implicada.

Per altra banda des d'una perspectiva de la motivació en el rendiment a l'hora de prestar el servei l'estabilitat laboral dels treballadors es reflexarà positivament en el seu rendiment i per tant beneficiarà clarament als estudiants.

V.- GESTIÓ DIRECTA I UNIVERSITAT PÚBLICA.

El sistema de gestió directa permetria la introducció d'elements de control per part dels òrgans democràticament elegits a la universitat, i implicaria a la vegada que tota la comunitat universitària. Assumint més directament una qüestió molt important en la gestió econòmica de la universitat, institucionalitzant el control en la prestació dels serveis tant pels òrgans de cada facultat com pel propi Claustre amb la presència de tots els sectors de la universitat.

La gestió directa dels serveis per part de la Universitat atorgaria a la prestació de serveis una major transparència.

La gestió directa un règim flexible amb diverses modalitats:

1- Una opció viable la societat mercantil amb capital majoritari o exclusiu de la pròpia universitat:

La gestió directa tal com s'ha reiterat anteriorment no ha de ser forçosament sinònim d'ineficiència. El model de gestió directa ofereix prou variants legals a la pròpia universitat per a poder adaptar-se a les seves necessitats. En aquest sentit trobaríem positiu la constitució d'una societat mercantil amb capital exclusiu o majoritari de la pròpia universitat.

Els avantatges que portaria acollir-se aquesta modalitat seria:

- a) Compatibilitzar eficiència econòmica empresarial en la gestió amb una vocació social en favor dels estudiants, els usuaris, que reben el servei, en forma d'un menor cost i una major qualitat en la prestació del servei.
- b) Establir una transparència en l'administració econòmica, el compliment de la legalitat vigent i els principis bàsics que han de presidir la prestació d'un servei per qualsevol administració pública molt més gran al ser una societat controlada per la pròpia universitat i no per un tercer.
- c) Possibilitat de millorar l'estabilitat en la contractació laboral en favor del personal que presta el servei, integrant-los dins de l'esquema de decisions de la pròpia universitat al igual que qualsevol altre sector de la comunitat universitària.
- d) Possibilitat d'introduir polítiques de contractació de caràcter social en favor de col·lectius de difícil integració en el món laboral (aturats de llarga durada, joves sense formació, majors de 45 anys, dones etc...) a la vegada que s'implica als estudiants en la gestió establint beques de col·laboració per tal de participar en el compliment del servei.

2- L'assumpció de la gestió del servei per la pròpia universitat, una opció absurdament defenestrada.

Aquesta opció, que actualment sembla més una aposta personal del subjecte que la defensa en funció de la seva ideologia política que no pas una alternativa real per a la gestió dels serveis essencials de la pròpia universitat.

La gestió directa d'un servei per la pròpia administració, esta fixada per llei en cas de la prestació de serveis públics, on entri en joc les potestats intrínseques de l'administració com a poder de l'estat, però molts economistes fins i tot els que entenen que el sector públic ha de continuar tenint dins de l'economia un pes específic important, han rebutjat aquesta tesi com una reliquia d'un passat autàrquic i intervencionista de l'administració i que actualment per raons d'eficiència i desenvolupament òptim de la pròpia economia no és pot continuar mantenint.

La gestió del servei per la pròpia universitat té no obstant una sèrie d'aventatges i no necessàriament cap dels inconvenients que des de tòpics sorgits d'interessos ideològics se li ha anat adjudicant.

Certament aquesta modalitat de gestió directa donaria contingut al principi d'autonomia financera recollit a la constitució, però que a les universitats públiques, a causa que la majoria dels seus ingressos són transferències d'alguna de les administracions públiques, ja sigui estatal o autonòmica, no ha tingut mai un compliment gaire efectiu a causa de la poca incidència que poden tenir les universitats sobre els seus propis recursos.

Si la universitat, gestiona els seus propis serveis, pot augmentar el percentatge de recursos propis sobre el total dels seus ingressos i minvarà la seva dependència respecte l'administració corresponent.

Això permetria reforçar principis com el de l'autonomia universitària desenvolupat en l'aspecte docent i/o investigador, però encara embrionari en tots aquells aspectes, que fan referència a la seva autonomia financera.

Un dels avantatges més evidents que suposa que la universitat gestioni ella mateixa els seus serveis suposa l'estalvi, al no tenir que preveure en la despesa a l'hora de prestar el servei, de la plusvalua del benefici empresarial, estalvi que és tradueix en percentatges en una despesa molt més alta en el cost del personal en el sistema de contractació que en el de gestió directa del servei.

El control que fa directament la universitat sobre els seus treballadors en aquest sistema de gestió directa és molt més gran d'aquesta manera pot estalviar-se problemes que suposen la suspensió de la prestació del servei per raons de conflicte col·lectiu com poden ser les vagues, que en el sistema de contractació actual tot i que es vigila, assegurant-se que el contractista estigui al corrent dels pagaments de les nomines i la seguretat social, aquest control és força relatiu i no pot arribar a preveure tots els riscos que poden portar a la suspensió en la prestació del servei.

Per altra banda amb aquest sistema, augmentaria la qualitat en la prestació del servei, ja que la universitat podria impulsar el reciclatge professional, la vinculació personal del treballador amb la institució i els incentius laborals en el rendiment que repercutirien en benefici dels estudiants i la resta de la comunitat universitària, elements molt positius que a mans d'una empresa privada, no estan pas garantits, ja que vol extreure el màxim benefici del pressupost que la universitat ha atorgat a la concessió i per tant te com a principal objectiu reduir costos sobretot en l'aspecte del personal contractat i que tal com ja hem esmentat pot arribar a perjudicar a la qualitat en la prestació del mateix servei.

VI.- GESTIÓ INDIRECTA: EL MODEL DE LES GERÈNCIES

Des del present document ja hem expressat de manera evident la nostra predilecció per alguna de les formes de gestió directa a l'hora de prestar el servei.

No obstant entenem que des de la universitat no és treu el màxim profit d'algunes aventatges que pot oferir aquest model tot i reiterant que és preferible que la universitat assumeixi la gestió directa dels seus serveis per les raons exposades ja anteriorment.

La universitat en els plecs de condicions que fixa a les empreses que volen contractar amb la institució reflexa la contradicció en el qual ha caigut el model de gestió indirecta impulsat des de les gerències de les universitats, intentant per una banda reduir el preu dels contractes, suprimint l'obligació que les empreses que contractin un mínim de personal a l'hora de prestar el servei i passant, per tant, en perill clarament la qualitat en la prestació del mateix servei, però en canvi no es fa cap intent d'orientar la prestació del servei cap a la pròpia universitat cosa que reduiria ostensiblement el cost per a la universitat.

La realitat és que cedir la gestió dels serveis a empreses privades únicament ha servit per empitjorar en ocasions la qualitat del servei, en moltes ocasions augmentar el cost pels usuaris, i sempre es una despesa superior a la universitat en comparació al que suposaria per a la Universitat l'assumpció del servei, ja sigui per ella mateixa o per una entitat jurídica sota el seu control.

VII.- LA GESTIÓ INDIRECTA: EN LA CONCEPCIÓ ACTUAL, INEFICIENT.

Des de el present document proposem una sèrie de mesures per tal d'optimitzar el model de gestió indirecta, idolatrat fins a l'extrem des de les gerències però completament desaprofitat:

- Plecs de condicions:

Entenem que aquest és un element fonamental, mitjançant el qual es pot incidir en molts aspectes en la prestació del servei per part de l'empresa adjudicatària

tant en favor de l'usuari com pels treballadors que presten el servei, fixant els següents principis:

- a) Establir riguroses quotes en el nombre de treballadors que han de prestar el servei, tot i que actualment si el contractista redueix el nombre de treballadors que presta el servei, cal que ho consulti a la vicegerència de la divisió on és presta el servei.

Aquesta mesura, però obre una perillosa via en favor del contractista, facilitant-li la possibilitat de reduir costos en el capítol de personal, cosa que pot anar en detriment de la qualitat del servei.

- b) Estabilitat en la política de contractació del personal que presta el servei. Fixar uns mínims del 80% de contractes indefinits entre el personal que presta el servei, cosa que repercutiria clarament en la motivació del personal laboral i evitaria polítiques fraudulentas de les empreses adjudicatàries destinades a intentar evitar que es consolidi l'activitat sindical en el si de les seves plantilles.
- c) Fixar rígids sistemes de preus, sempre a la baixa, en favor dels usuaris del servei establint multes i sancions a les empreses adjudicatàries que l'incompleixin.
- d) Afavorir polítiques socials en la contractació per part de les empreses adjudicatàries establint que un mínim del 50% dels llocs de treball cal que estiguin ocupats per col·lectius amb dificultats d'integració en el món laboral (majors de 45 anys, dones, aturats de llarga durada, joves sense qualificació laboral, minusvàlids).
- e) Aplicar una interpretació amplia de l'article 44 de l'estatut dels treballadors, de tal manera que quan es resolgui el contracte

per qualsevol incumpliment per part de l'empresa adjudicatària (suspensió de pagaments, no incumpliment de les condicions del contracte etc...) la nova empresa contractant assumeixi el personal de l'anterior.

- f) Política d'enduriment i severitat envers les empreses adjudicatàries per incumpliments en els plecs de condicions, augmentant la quantia de les multes i les causes de resolució dels contractes.

- En els òrgans de contractació:

En la mesa de contractació cal que hagi la presència de membres de tots els sectors de la comunitat universitària per tal de fiscalitzar els plecs de condicions, ja que són els usuaris del servei i els màxims interessats en que els plecs de condicions es defensin els seus interessos.

- Creació d'una comissió del Claustre:

De caràcter permanent on hi hagin integrants tots els sectors de la Comunitat universitària amb les següents funcions:

- a) Proposar el contingut dels plecs de condicions de tots els contractes.
- b) Fiscalitzar el compliment de les condicions del contracte per part de les empreses adjudicatàries.
- c) Recollir les denúncies per incumpliment de les condicions del contracte, podent-se dirigir davant seu , els treballadors que presten el servei i tots els membres de la comunitat universitària.

- d) Proposar resolucions i sancions contra les empreses adjudicatàries amb caràcter vinculant

VIII.- A MODE DE CONCLUSIÓ

Aquest text de la Plataforma Mobilitzadora en Defensa de la Universitat Pública, parteix de la voluntat per part de molts sectors dels estudiants d'apostar per propostes reivindicatives, però a la vegada constructives. Insistint en un model d'universitat que desgraciadament sembla en retrocès. Un model d'universitat social basat en la nostra realitat nacional, en el qual aspirem de manera legítima a que l'ensenyament superior sigui accessible a qualsevol individu amb independència de les seves rendes, defensant a l'hora a d'altres sectors de la comunitat universitària ignorants des de els llocs de responsabilitat de la pròpia universitat.

Per una universitat justa, en una societat justa.